

Lielā latvju dzejnieka
JĀŅA RAIŅA
piemiņai

Dzimis 1865. g. 11. septembrī
Miris 1929. g. 12. septembrī

* * *

Rainis miris.

Nav mūsu starpā vairs lielā dzejnieka, mūsu tautas vadonā.

Šodien sēro visa latvju tauta. Latvija sēro pēc savā lielā dēla.

Latvija sēro, bet savās sērās latvju tauta var būt lepna. Lepna ar to lielo mantojumu, kurū tai atstājis sirmais dzejnieks, dziesmām, kuras nemirs, kamēr vien dzīvos latvis; lepna uz to lielo mīlestību, kurū Rainis veltījis savai tik mīlotai tautai, par kurū tas nenogurstoši cīnījies visu mūžu. Rainis ir miris. Bet kamēr vien dzīvo latvju tauta, dzejnieka vārds paliks nemirstīgs. Paliks nemirstīgs vārds, kurš ievīts skaistajā lentā ar ideālo uzrakstu — **mīla**.

Raiņa biogrāfija.

Raiņa senči cēlušies no Bauskas apriņķa. Tēva linija nāk no Štelpes pagasta „Pliekšaniem“, un ta ir ļoti sena „krieviņu“ dzimta („krieviņi“ — somu cilts atvase, kas kā kara gūsteknī 15. g. simtenī nokļuvuši Kurzemē no t. s. Ingermanlandes). Mātes tēva linija cēlusies no Bārbeles pagasta Dārzelu—Griķmaleju—Grikovsku dzimtas, un ir pamats domāt, ka šīs dzimtas senais celms cēlies no leisiem. Turpretim Raiņa mātes māte cēlušies no Valles (tagad Taurkalnes) pag. Langes mājām, bet Langes dzimta, pēc Raiņa mātes nostāsta, cēlusies no zviedriem.

Raiņa agrā bērnība noritējusi Augškurzemē un Latgalē, kur tēvs rentējis muižas Tēvs ir bijis demokrātisku centienu piekritējs, Materu Jura draugs, jutis dziļu naidu pret vācu muižniekiem (bijis iejaukts 50. g. zemnieku nemieros). No sava tēva Rainis mantojis rakstura stingribu, bet no mātes — sirds maigumu un daiņu garu.

Pēc pirmās skolas mācības Augškurzemē viņš apmeklējis Rīgas pilsētas ģimnāziju (tagadejo 1. vidusskolu) un beidzis to 1883. gadā kā 17 g. v. jauneklis ar ļoti labām sekmēm. Gimnāzijas gados jau sācis dzejot, pārtulkojis Puškina „Borisu Godunovu“, sarakstījis oriģināllugu „Vānems Imanta“ un paguvis iepazīties jau ar līlākajiem pasaules literatūras gariem.

Pēc ģimnāzijas beigšanas jaunais Pliekšans studē Pēterpils universitatē tieslietas un turpina nodoties literatūras pētišanai. 1888. gadā nāk klajā viņa pirmā grāmata — satiskoso rakstu krājums „Mazie dunduri“.

Pēc augstskolas beigšanas viņš 1889. g. iestājas Vilņas apgabaltiesā par tiesas ierēdnī, bet 1890. g. pārnāk uz

Jelgavu, kur strāda kā advokāta palīgs. Šīnī laikā viņš met dzejošānu pie malas, jo māsa tam iestāsta, ka no viņa labs dzejnieks neiznākšot.

1891. gada beigās viņu aicina uz Rīgu par „Dienas Lapas“ redaktoru. To viņš vada līdz 1895. gada beigām un pauž tās idejas, kas kļuva par tā saukto „jauno strāvu“. Šīnī laikā viņš iepazīstas tuvak ar jau populāro dzejnieci Aspaziju, kas vēlak klūst par viņa dzīves biedreni, un tā pārliecina, ka viņš ir tomēr dzejnieks. 1895. gadā viņš nodrukā atkal dažas dzejas, pirmo reizi parakstīdamies ar vārdu „Rainis“, kuŗu reiz izlasījis uz ceļa stabīna Latgalē. Kad viņš 1895. g. dažu nesaskaņu pēc atstāj „Dienas Lapas“ redakciju un grib atkal uzsākt advokaturu, tad nedabu vairs vajadzīgo atļauju, jo viņš kā „jaunstrāvnieks“ ir jau administrācijas acīs kļuvis pietiekošā mērā par — „politiski neuzticamu“. Īsu laiku viņš ar Aspaziju pavada Berlinē, bet pēc atgriešanās dzimtenē 1897. gadā, viņu apcietina līdz ar citiem pirmajiem revolucionāriem un strādnieku kustības pirmsācējiem. No šī briža sākās ilgstoša vārgšana cietumos un izsūtīšanā, kas vēl gados jauno vīru padara par sirmgalvi. Tikai 1903. g. viņam atļauj atgriezties no izsūtīšanas (Vjatkas gub.) Latvijā. Nu viņš jau ir kļuvis populars kā dzejnieks un „Fausta“ ģenialais tulkotājs. Tani pat gadā nāk kļajā dzejolu krajums „Tālas noskaņas zilā vakarā“, kam bij lemts ieziņanit veselu laikmetu. 1905. gada revolucijas priekšsajūtās viņš uzraksta „Uguni un nakti“, kurā vēl mūsu rakstniecībā nebijušos tēlos rādīta cīņa starp gaismas spēkiem un tumsas kalpiem. Sabiedriskā dzīvē Rainis ir kopā ar nenomācamajiem revolucionāriem un Latvijas Socialdemokratiskās Strādnieku Partijas dibinātājiem. Kad 1905. gada revolucijas dienās revolucionarā tauta cerēja nokratīt carisma un muižniecības važas, tad Rainis ir blakam politiskās cīņas vadoniem un vētras laikam līdzi rada savu vētras dzeju („Vētras sēja“).

Jaunās dzīves iekārtas veidošanu pārsteidza muižnieku soda ekspedīcijas, un lai nekristu reakcijai par upuri, Rainis ar Aspaziju dodās uz Sveici, kur pavada ilgus trimdas gadus. Viņi atgriežas dzimtenē tikai 1920. g. aprili, kad Latvija ir kļuvusi par neatkarīgu. Tur, Kastanolas pilsētiņā, Luganas ezera krastā, uzrakstīta vesela rinda dzejas grāmatu un dramatisku darbu, kas viens pēc otrs darījuši spožaku dižā dzejnieka vārdu. Viņš mudina uš jaunām cīņām „tos, kas neaizmirst“, cieš līdzi Latvijas postam pasaules kaŗa laikā un gāida, kad dzimteni ieraudzīs citādu — brīvu un garā pilnīgāku. Kā Satversmes Sapulces loceklis un Saeimas deputāts viņš, nelūkojoties

uz vārgo veselību, nēm bez pārtraukuma dālibu politiskajā dzīvē socialdemokrātijas rindās un uzņemās izglītības ministra pienākumus „kriesās valdības“ laikā.

Izvadišanas ceremonials.

(Uz Rīgas pilsētas jauniem kapiem).

Publika Saeimā tiks ielaista svētdien 15. septembrī līdz plkst 1 dienā Plkst. 2 dienā tiek sakārtots gājiens Jēkaba laukumā. Kārtību uztur policija un strādnieku sportisti. **Dziedās T. Reitera koris**, runās Saeimas priekšsēdētājs un uz vēlēšanos Valsts Prezidents.

Gājiens kārtība: vispapriekšu ap 600 strādnieku sportisti, kuri kapos ieslēgs laukumu, kas atdalīs delegācijas no citiem pavadītājiem un rūpēsies par kārtību. Tad pirmais orķestrīs un puķu vainagu rati. Aiz tiem katafalks un tuvinieki (Aspazija, radi, soc. dem. centrālkomiteja).

Tālāk Valsts Prezidents, Saeimas prezidijs, valdības delegācija, pilsētas galva, Rīgas pilsētas valde, rakstnieki, žurnālisti, teātri, opera un c. (mākslinieki, universitāte, konservatorija, akademija, skolotāji, soc. demokrātu organizācijas, arodbiedrības un pārējās organizācijas. Gar ielas malām skolēnu špalieras. Ap 10 orķestru.

Gājiens maršruts: Jēkaba un Valdemāra ielas, Raiņa bulvāris, Kr. Barona, Matīsa un Karlīnes ielas. Īsa apstāšanās pie Nacionālā teātra, universitātes un „Sociāldemokrāta redakcijas.

Kapos dziedās: skolotāju savienības un nacionālās operas viru koris. Piemiņas akts Nacionālā teātrī svētdien, 15. septembrī, plst. 10. Piemiņas runu teiks **K. Skalbe**. Piedalās Mirdza Šmitchene un Paula Baltābole. Dziedās Reitera koris.

Maksa 10 snt.

18 ZEP. 1929

Izdevniecība „QUO VADIS“ Rīgā.